

Nr 166.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen
beträffande kapitalbudgeten under försvarets fabriks-
fond gjorda framställning om anslag för budgetåret
1947/48 till viss ersättningsanskaffning av maskiner
m. m. för krigsmaterielverket.*

(1:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:tt beträffande kapitalbudgeten under försvarets fabriksfond (bilaga 25, punkt 29, s. 63—65 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 3 januari 1947) föreslagit riksdagen att till Viss ersättningsanskaffning av maskiner m. m. för krigsmaterielverket för budgetåret 1947/48 anvisa ett investeringsanslag av 800 000 kronor.

Krigsmaterielverket har framhållit, att det enligt verkets instruktion åläge verket, bland annat, att vidtaga sådana åtgärder, att den industriella kapaciteten för krigsmaterieltillverkning kunde bliva på ändamålsenligt sätt utnyttjad samt vidmakthållas och i mån av behov utökas. Till fullföljande av denna uppgift hade verket och dess företrädare, statens ammunitionsnämnd och statens krigsmaterielnämnd, under de gångna beredskapsåren anskaffat en avsevärd mängd maskiner, främst för ammunitionstillverkning. Dessa maskiner, som representerade ett anskaffningsvärde av över 35 miljoner kronor, vore invärderade i försvarets fabriksfond. Maskinerna, som i stor utsträckning vore uthyrda till industriföretag och följaktligen komme till användning i produktiv verksamhet, måste successivt förnyas, varjämte nya typer av maskiner måste anskaffas. Om så icke skedde, komme maskinbeståndets värde att undan för undan nedgå, vilket ur beredskapssynpunkt vore betänkligt. Med hänsyn härtill har krigsmaterielverket äskat ett belopp av 800 000 kronor för maskinanskaffning. Departementschefen har funnit i princip icke något vara att invända mot att särskilda medel anvisades för den avsedda ersättningsanskaffningen. Härvid finge förutsättas, framhåller departementschefen, att anskaffningen inriktades på sådana maskiner, som icke normalt anskaffades genom den inhemska industriens egen försorg, och vidare att i nuvarande knapphetsläge erforderlig återhållsamhet iakttoges. Mot det av krigsmaterielverket för ersättningsanskaffning beräknade beloppet — utgörande omkring 2 0/0 av maskinparkens anskaffningsvärde — hade departementschefen intet haft att erinra men förutsatte, att de med anlitande av dessa

medel anskaffade maskinerna komme att avskrivas i den ordning som föreskrevs i gällande bestämmelser angående förvaltningen av försvarets fabriksfond.

Utskottet.

Såsom av propositionen framgår åligger det krigsmaterielverket bland annat att vidtaga sådana åtgärder, att den industriella kapaciteten för krigsmaterieltillverkning kan bliva på ett ändamålsenligt sätt utnyttjad samt vidmakthållas och i mån av behov utökas. Till fullföljande av denna uppgift har verket anskaffat en avsevärd mängd maskiner, vilka, då desamma äro av sådan beskaffenhet att de även kunna användas för olika slag av civila tillverkningar, deponeras hos privata industriföretag, vilka äga utnyttja desamma mot erläggande av hyra. Dessa maskiner måste enligt gällande bestämmelser successivt förnyas, varjämte nya typer av maskiner måste anskaffas. Det av Kungl. Maj:t nu äskade anslaget av 800 000 kronor är enligt vad utskottet under hand inhämtat avsett för att genom inköp från utlandet möjliggöra önskvärd omsättning av maskinparken, närmast i fråga om s. k. flerspindliga automatsvarvar, vilka under krig skulle användas för tillverkning av mindre granater.

Utskottet har ej kunnat undgå att hysa betänkligheter mot Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag. Utskottet är sålunda icke övertygat om att icke det för beredskapens upprätthållande erforderliga maskinbehovet numera kan tillgodoses av den privata industrien. Framhållas må nämligen att ej minst med hänsyn till nödvändigheten av att fullgöra ingångna handelsavtal denna industri under senare tid utökats i mycket hög grad genom betydande maskininköp i utlandet. Det torde därför kunna ifrågasättas, om en ytterligare maskinanskaffning genom statens försorg för närvarande kan vara behövlig. I vart fall är denna fråga icke klart utredd.

Vidare må framhållas, att utskottet icke är övertygat om att den hittills tillämpade metoden för tryggande av erforderlig industriell kapacitet för krigsmaterieltillverkningen, vilken metod väl haft sitt berättigande under beredskapstiden, numera är som organisationsform den ekonomiskt och praktiskt mest lämpliga. Det synes sålunda bland annat kunna ifrågasättas, huruvida kontrollen över de uthyrda maskinernas vård och skötsel fungerar fullt tillfredsställande.

Då såsom ovan nämnts här ifrågavarande maskiner i huvudsak äro avsedda att anskaffas från utlandet, synes bristen på utländska valutor utgöra ytterligare ett vägande skäl mot det föreslagna inköpet.

Även för det fall att medel nu ställas till förfogande för ifrågavarande maskinanskaffning är det, så vitt utskottet kunnat finna, knappast möjligt att dessa maskiner kunna under nu rådande förhållanden levereras inom ett eller två år. Med hänsyn till teknikens snabba utveckling kan det befaras att de då icke fylla de krav, som anses böra ställas på desamma.

Med hänsyn till angivna förhållanden synes utskottet försiktigheten bjuda, att med ifrågavarande maskinanskaffning får anstå tills vidare. Det synes utskottet lämpligt, att under tiden frågan om det mest ändamålsenliga syste-

met för den för beredskapens upprätthållande erforderliga maskinanskaffningen och den därmed sammanhängande maskinvården göres till föremål för förnyat övervägande.

Av det anförda framgår alltså, att utskottet icke nu är berett tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må avslå Kungl. Maj:ts förslag om anvisande för budgetåret 1947/48 av ett investeringsanslag av 800 000 kronor till viss ersättningsanskaffning av maskiner m. m. för krigsmaterielverket.

Stockholm den 6 juni 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Larsson, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Heiding, Gustaf Iwar Anderson, Gillström, Albertsson, Rosenberg, Ragnar Bergh och Lundgren; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Svensson i Grönvik, Ward, Malmberg i Skövde, Andersson i Malmö, Rubbestad, Mårtensson, Åkerstöm, Holmström, Thapper, Persson i Vinberg och Severin i Stockholm.
